

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПРОМИСЛОВОСТІ

**ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ
ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ**

Матеріали міжнародного наукового семінару

8 жовтня 2015 року

Одеса
Фенікс
2015

УДК 338.43(063)
ББК 65.32я43
П 781

Рекомендовано до друку Вченою радою
Одеської національної академії харчових технологій
(протокол № 2 від 6 жовтня 2015 року)

П 781   Проблеми сталого розвитку агропродовольчої сфери в сучасних умовах та шляхи їх розв'язання: матер. міжнар. наук. семінару (8 жовтня 2015 р., м. Одеса) / Кафедра економіки промисловості Одеської націон. акад. харчових технологій. – Одеса: Фенікс, 2015. – 110 с.

У збірнику подано тези доповідей на міжнародному науковому семінарі. В них обґрунтовано теоретичні та методологічні засади сталого розвитку агропродовольчої сфери, висвітлено адаптивні стратегії розвитку харчових підприємств, напрями вирішення питання імпортозаміщення агропродовольчої продукції, розглянуто стан соціального середовища та екологічної складової агропродовольчої сфери, проаналізовано роль аграрної політики держави у забезпеченні сталого розвитку агропродовольчої сфери.

Для науковців, аспірантів, студентів економічних спеціальностей та фахівців галузі харчової промисловості.

ISBN 978-966-438- 946-1

УДК 338.43(063)
ББК 65.32я43

ISBN 978-966-438-946-1

© Одеська національна
академія харчових технологій, 2015
© Оформлення ПП «Фенікс», 2015

Тематичний напрям 5
Екологічна складова сталого розвитку агропродовольчої сфери

Андрєєва Н.М.

д.е.н., головний науковий співробітник

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України (м. Одеса)

**ЗАСТОСУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ АПК УКРАЇНИ
В КОНТЕКСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ПАРАДИГМИ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

Міжнародна інтеграція економіки України вже давно є основною її економічної політики і цей напрям закріплений в законодавстві. Зокрема, в Законі України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» серед основних її засад виділено інтеграцію економіки України у світову економічну систему, європейський економічний простір, розвиток торговельно-економічного, науково-технічного та інвестиційного співробітництва України з іноземними державами на засадах взаємної вигоди, розширення міжнародного співробітництва. Прагнення України стати повноцінним членом Європейського Союзу закріплено Указом Президента України від 12 січня 2015 року №5/2015 «Про стратегію сталого розвитку «Україна-2020». В Програмі діяльності Кабінету Міністрів України йдеться про необхідність міжнародної інтеграції вітчизняної економіки [1].

Протягом останніх років Україна активно розвиває свою діяльність у напрямі поглиблення економічного співробітництва з Європейським Союзом (ЄС). Функціонування аграрного сектору ЄС та його реформування ще з 1960-х років ґрунтується на успішній реалізації цілей і завдань Спільної аграрної політики (САП) ЄС, що зумовило суттєві зміни його економічного стану й соціальної структури, посилення технологічної складової, збереження навколишнього середовища, якості продуктів харчування та конкурентоспроможності галузі на світовому ринку.

Застосування впродовж багатьох років інтенсивних методів господарювання у агропромисловій сфері задля досягнення високих економічних показників, негативним чином вплинуло на стан навколишнього середовища в Україні. Так, станом на 1 січня 2014 року площа деградованих земель в Україні склала 644 тис. га, малопродуктивних земель – 435,4 тис. га, техногенно-забруднених – 11,9 тис. га, в той час як фінансування та проведення робіт з охорони та відновлення навколишнього середовища як за рахунок державного, так і місцевих бюджетів здійснюється доволі повільно [2].

Проголошення законодавцем у якості одного з основних принципів охорони навколишнього середовища – здійснення екологізації матеріального виробництва, - склало передумови щодо необхідності розробки та прийняття комплексних рішень відносно активізації сталого розвитку агропромислового сектору перш за все в розрізі економіко-екологічної політики, що обумовлено функціонуванням зазначеної сфери господарювання на ринкових засадах. У

зв'язку з цим, особливої актуальності набуває проблема реалізації дієвої політики екологізації, що поєднуватиме досягнення, як економічних, так і екологічних напрямів розвитку агропромислового комплексу України.

Дослідження основних векторів аграрної політики Європейського Союзу й можливостей їх застосування в Україні з урахуванням особливостей розвитку вітчизняного аграрного сектору сприятимуть розв'язанню комплексу теоретичних і практичних проблем регулювання вітчизняного агропромислового сектору. У вітчизняній політиці у сфері АПК вже на даному етапі багато рішень ґрунтується на досвіді ЄС. Дуже важливо в цьому контексті, що аграрна політика України враховувала процеси змін, що відбуваються в міжнародному масштабі й особливо еволюційні та структурні зміни Спільної аграрної політики (САП) ЄС після 2013 року з спрямуванням її на визначення і формування рамкових умов для розвитку вітчизняного агропромислового сектору, який матиме майбутнє та буде конкурентоспроможним. Першочерговим перспективним напрямом розвитку агропромислового сектору України стосовно європейського ринку має бути досягнення гармонізації діючих національних стандартів сільськогосподарської продукції з європейськими та світовими вимогами. Європейський ринок вимагатиме від сільгоспвиробників здійснення заходів, які забезпечать якість і безпечність продукції.

Нині вже ухвалено Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо харчових продуктів» №1602 від 22 липня 2014 року, яким передбачено нову редакцію Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів». Новий закон набув чинності 20 вересня 2015 року. Він спрямований на забезпечення безпечності й якості харчових продуктів, інтересів споживачів, створення прозорих умов ведення господарської діяльності, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції. Цим законом також передбачено створення єдиного контролюючого органу у сфері безпеки харчових продуктів, скасування дозвільних документів і процедур, які відсутні в ЄС, запровадження європейських принципів регулювання ГМО. Крім того, внесено зміни ще 12 законодавчих актів, зокрема до Законів України: «Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції», «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів», «Про захист прав споживачів» і деяких інших.

Слід зазначити, що якщо до просування продукції галузі рослинництва на зовнішні ринки й зокрема до Європи немає аж надто великих проблем, крім продукції плодоовочівництва, європейський ринок успішно освоює також галузь птахівництва, однак у молочному сегменті ситуація залишається складною. Великий обсяг виробництва молока припадає на особисті селянські господарства, які дотепер недотримуються технології щодо його виробництва, що негативно позначається на його якості. Це зумовлює необхідність укрупнення особистих селянських господарств, створення ферм сімейного типу та сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Треба провести

ідентифікацію й реєстрацію тварин, які утримують і розводять у господарствах населення. Заходи щодо імплементації до норм ЄС (Згідно з умовами Угоди Україна – ЄС) належить зробити протягом 2015–2017 років, зважаючи на нинішні та майбутні потреби суспільства.

Досягнення європейських стандартів функціонування агропромислового сектору економіки України можливе лише за умов визначення базових пріоритетів, здатних забезпечувати синергетичний і кумулятивний ефекти в економічній та соціальній сферах, що спрямовуватиме процес європейської інтеграції відповідно до угоди між Україною й ЄС. Ними є:

- удосконалення державних механізмів забезпечення сільського населення благами як чинника зростання його добробуту;
- найповніша реалізація потенціалу сільськогосподарських формувань усіх організаційно- правових форм;
- гармонізація діючих національних стандартів сільськогосподарської продукції з європейськими та світовими вимогами;
- екологізація аграрного виробництва запровадженням і використанням економічних методів господарювання;
- розвиток біоенергетики на основі вітчизняної сировинної бази;
- удосконалення системи державної підтримки розвитку органічного виробництва.

Резюмуючи усе вищенаведене зазначимо, що забезпечення конкурентоспроможності продукції агропромислового сектору України в умовах євроінтеграції потребує застосування комплексного підходу до проведення цілеспрямованої державної політики щодо ефективної реалізації економічних, соціальних й екологічних інтересів суспільства. Подібно до країн Центральної та Східної Європи, які першою хвилею ввійшли до складу ЄС, аграрні трансформації бажано здійснювати поступовим введенням апробованих у ЄС методів державного регулювання із «вбудуванням» національних особливостей та чітким поетапним визначенням розмірів і правил надання аграрних субсидій. Першочергового значення набуває забезпечення стратегічних пріоритетних напрямів розвитку аграрного сектору, які передбачають взаємозв'язок екзогенних та ендегенних факторів, якісно нових інституційних підходів у регулюванні переходу агропромислової сфери на засади екологізації інноваційної діяльності.

Обов'язковими умовами конкурентоспроможності й економічного зростання галузі на сучасному етапі є формування дієвої інфраструктури аграрного ринку, забезпечення розширення доступу сільськогосподарських товаровиробників до організаційних каналів збуту вітчизняної продукції агропромислового комплексу.

Література

1. Лупенко Ю.О. Сучасний стан та перспективи міжнародної інтеграції аграрного сектору України: завдання агроекономічної науки/ Ю.О.Лупенко // Економіка АПК. – 2015.– № 6. – С. 6–10.

2. Довідка про підсумки діяльності Держземагентства України у 2013 році /Офіційний сайт Держземагентства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://land.gov.ua/>

Великий П.П.

*д.филос.н., профессор, ведущий научный сотрудник
Федеральное государственное бюджетное учреждение науки
«Институт аграрных проблем РАН» (г. Саратов, Российская Федерация)*

К НОВОЙ МОДЕЛИ СБАЛАНСИРОВАННОГО ОБМЕНА РЕСУРСОВ ОБЩЕСТВА С ПРИРОДНОЙ СРЕДОЙ*

Понятийный ряд природопользования включает несколько проекций, в которых сталкиваются интересы субъектов. Среди них: межгосударственная, что проявляется в отказе некоторых государств, брать на себя обязательства по участию в уменьшении парникового эффекта. Экспансия ТНК в отношении территорий слаборазвитых стран, где они размещают производство с загрязняющими выбросами в недопустимых пределах. Межведомственные конфликты возникают на почве борьбы за превращение в собственность (владение или временное пользование) ресурсов.

Угрозы феномена «ползучих экокатастроф» пока не заняли места императива в актуальной культуре как городского, так и сельского населения. Хотя природная среда, территориально доступная для сельского и городского жителя, представляет собой (по данным опроса) источник следующих благ (в %, первая цифра – село, вторая — город): местом сбора дикорастущих 62,5% и 50,0%; местом отдыха (пикников) – 37,5% и 100%; охоты и рыбалки – 31,3% и 20,0%; улучшения настроения и самочувствия – 25,0% и 20,0%, однако, экологический императив пока глубоко не осознан ни массовым человеком, ни агентами активного изъятия природных ресурсов*¹. Об этом свидетельствуют многочисленные факты откровенного пренебрежения по отношению к экологическим нормам. Вокруг поселений, особенно сельских, множатся островки свалок мусора, вывезенного со дворов жителей. По данным опроса почти пятая часть сельских респондентов отметили, что мусор кучами разбросан вокруг их поселений и столько же указали, что он сжигается на подворьях. Реакция местных сообществ на угрозы пожаров в основном пассивная, о чем свидетельствуют ответы: 80% опрошенных считают, что при такой угрозе жители села самостоятельно ничего не предпринимают.

Мы не обнаружили сравнительных данных о том, какова доля вклада бытовой повседневности жителей городов и сел и действующих производств в продвижении природной среды к экологическим бедствиям. Можно предположить, что производственная составляющая более весома в этом отношении. При этом сами индивиды, с одной стороны, как члены производственных бригад, будучи исполнителями технологических процессов,

---

*Исследование проведено в 2013 г. в Саратовской, Нижегородской, Новгородской областях. Опрошено 317 чел. городского и 381 чел. сельского населения.

Пармакли Д.М.

К вопросу жизнеспособности сельскохозяйственных предприятий.....38

Чевганова В.Я., Міняйленко І.В.

Формування стратегії розвитку сільського господарства Полтавського регіону.....47

Тематичний напрям 3

Напрями вирішення питання імпортозаміщення агропродовольчої продукції в умовах геополітичних викликів

Башко А.Ю.

Импортозамещение агропродовольственной продукции в современных условиях хозяйствования.....52

Васильченко М.Я.

Региональные возможности импортозамещение на российском рынке мяса 56

Волкова С.Ф., Фрум О.Л.

Преимущества и недостатки внедрения службы контроллинга на предприятиях.....60

Иваненко И.С., Яковенко Н.А.

Стратегия импортозамещения на мясопродуктовом рынке России.....62

Лобоцька Л.Л.

Роль фондового ринку України в забезпеченні сталого розвитку агропродовольчої сфери.....65

Тематичний напрям 4

Соціальне середовище функціонування суб'єктів господарювання аграрної сфери

Бочарова Е.В.

Социокультурные предпосылки усиления антропологического пресса на природную среду.....71

Вігуржинська С.Ю., Колесник В.І.

Про доцільність застосування комбінованих форм оплати праці в харчових виробництвах.....74

Удова Л.О.

Якісні корми – передумова отримання якісного молока у господарствах населення.....76

Тематичний напрям 5

Екологічна складова сталого розвитку агропродовольчої сфери

Андрєєва Н.М.

Застосування механізмів екологізації АПК України в контексті імплементації міжнародної парадигми сталого розвитку.....80

Наукове видання

**ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ
СФЕРИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ТА ШЛЯХИ ЇХ
РОЗВ'ЯЗАННЯ**

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОГО НАУКОВОГО СЕМІНАРУ
8 жовтня 2015 року

Друкується в авторській редакції.
Відповідальність за інформацію, викладену в
публікаціях, несуть автори.

Підписано до друку 13.10.2015.

Формат 60x84/16. Обл.-вид.арк. 6,5. Ум.-друк. арк. 6,6.

Папір офсетний. Друк на дуплікаторі. Зам. № 1510-09.

Видано і віддруковано ПП «Фенікс»

(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).

Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25. Тел. (048) 7777-591.

www.law-books.od.ua